DOMSTOLENS DOM
den 19 september 1995 *

I mål C-364/93,

angående en begäran enligt protokollet av den 3 juni 1971 angående domstolens tolkning av konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, från Corte suprema di cassazione att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiggjorda målet mellan

Antonio Marinari

och

Lloyd's Bank plc

och

Zubaidi Trading Company

angående tolkningen av artikel 5.3 i konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT nr L 299, 1972, s. 32), ändrad genom konventionen av den 9 oktober 1978 om Konungarikets Danmarks, Irlands och det Förenade Konungarikets Storbritannien och Nordirland tillträde (EGT nr L 304, s. 1 och — ändrad text — s. 77) och

* Rättegångsspråk: italienska.

genom konventionen av den 25 oktober 1982 om Republiken Greklands tillträde (EGT nr L 388, s. 1),

meddelar

DOMSTOLEN

sammansatt av G.C. Rodríguez Iglesias, ordförande, F.A. Schockweiler, P.J.G. Kapteyn och P. Jann, avdelningsordförande, samt G.F. Mancini, C.N. Kakouris, J.C. Moitinho de Almeida (referent), J.-P. Puissochet, G. Hirsch, H. Ragnemalm och L. Sevón, domare,

generaladvokat: P. Léger,
justitiesekreterare: D. Louterman-Hubeau, avdelningsdirektör,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— Antonio Marinari, kärande i målet vid den nationella domstolen, genom Francesco Vassalli, Antonio Piras och Maurizio Bonistalli, advokater i Pisa, genom Francesco Olivieri, advokat i Florens och genom Laurent Mosar, advokat i Luxemburg,

— Lloyd's Bank plc, svarande i målet vid den nationella domstolen, genom Cosimo Rucellai och Enrico Adriano Raffaelli, advokater i Milano,

— Zubaidi Trading Company, intervenient i målet vid den nationella domstolen, genom professor Sergio Spadari, advokat i Rom,

— Tysklands regering, genom professor Dr Christof Böhmer, Ministerialrat vid Bundesjustizministerium, i egenskap av ombud,

— Förenade konungarikets regering, genom S. Lucinda Hudson, vid Treasury Solicitor's Department, i egenskap av ombud, biträdd av T. A. G. Beazley, barrister,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom Pieter Van Nuffel, vid rättstjänsten, i egenskap av ombud, biträdd av Alberto Dal Ferro, advokat i Vicenza,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att käranden i målet vid den nationella domstolen, svaranden i målet vid den nationella domstolen, intervenienten och Europeiska gemenskapernas kommission har avgivit muntliga yttranden vid förhandlingen den 15 juni 1994 och efter beslut av den 25 januari 1995 att återuppta den muntliga förhandlingen, vid sammanträdet den 3 maj 1995,

och efter att den 21 september 1994 ha hört generaladvokat Darmons förslag till avgörande samt den 18 maj 1995 generaladvokat Légers förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Corte suprema di cassazione begärde genom ett beslut av den 21 januari 1993 som inkom till domstolen den 26 juli samma år att domstolen enligt protokollet av den 3 juni 1971 angående domstolens tolkning av konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT nr L 299, 1972, s. 32), ändrad genom konventionen av den 9 oktober 1978 om Konungarikets Danmarks, Irlands och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands tillträde (EGT nr L 304, s. 1 och — ändrad text — s. 77)

och genom konventionen av den 25 oktober 1982 om Republiken Greklands tillträde (EGT nr L 388, s. 1, nedan kallad "konventionen") skall meddela ett förhandsavgörande angående en fråga avseende tolkningen av artikel 5.3 i konventionen.

2 Denna fråga har uppkommit i samband med en tvist mellan Antonio Marinari, med hemvist i Italien, och Lloyd's Bank plc, med säte i London.

3 I april månad 1987 deponerade Antonio Marinari hos Lloyd's Banks dotterbolag i Manchester ett antal skuldebrev ("promissory notes") till ett värde av 752 500 000 USD, utställda av provinsen Negros Oriental i Republiken Filippinerna till Zubaidi Trading Company i Beirut. Banktjänstemännen vägrade att återlämna dessa "promissory notes" efter att ha öppnat kuvertet och varskodde polisen om att dessa värdepapper fanns samt uppgav att de var av tvivelaktigt ursprung, vilket ledde till att Antonio Marinari arresterades och att dessa "promissory notes" togs i beslag.

4 Efter att han blivit frikänd av en engelsk domstol väckte Antonio Marinari talan vid Tribunale di Pisa mot Lloyd's Bank och yrkade att banken skulle förpliktas att ersätta den skada som bankens anställda hade orsakat. Det framgår av akten i målet vid den nationella domstolen att Antonio Marinaris anspråk dels avser ersättning för skuldebrevens värde, dels ersättning för den skada han drabbats av på grund av att han varit frihetsberövad, på grund av att flera avtal brutits och på grund av att hans anseende skadats. Eftersom Lloyd's Bank hävdade att den italienska domstolen inte var behörig med hänvisning till att skadan — som var grunden för behörighet ratione loci [på grund av platsen] — hade inträffat i England, hemställde Antonio Marinari, med stöd av Zubaidi-bolaget, vid Corte suprema di cassazione att denna först skulle avgöra frågan om behörigheten.

5 Enligt sitt beslut om hänskjutande vill Corte suprema di cassazione ha besked om de italienska domstolarnas behörighet i förhållande till artikel 5.3 i konventionen såsom domstolen tolkar denna.

6 Corte suprema di cassazione har påpekat att domstolen i domen av den 30 november 1976, Bier (21/76, Rec. s. 1735), ansåg att begreppet "den ort där skadan inträffade" borde förstås som om det på samma gång avsåg den ort där skadan uppkom och den ort där den skadevållande händelsen inträffat och att Antonio Marinari hävdar att uttrycket "skada som uppkommit", förutom det fysiska resultatet, avser skadan i juridisk mening, såsom en minskning av en persons förmögenhet.

7 Corte suprema di cassazione har även konstaterat att domstolen i domen av den 11 januari 1990, Dumez France och Tracoba (C-220/88, Rec. s. I-49), har uttalat att indirekta ekonomiska skador inte skall beaktas vid bestämningen av behörighet enligt artikel 5.3 i konventionen. Den hänskjutande domstolen frågar sig under dessa förhållanden om lösningen bör bli densamma då de skadeverkningar som sökanden åberopar är direkta och inte indirekta.

8 Under dessa förhållanden har den hänskjutande domstolen beslutat att förklara målet vilande och ställa följande fråga för förhandsavgörande:

"Skall begreppet 'den ort där skadan uppkom' vid tillämpningen av den behörighetsregel som uttrycks i artikel 5.3 i Brysselkonventionen av den 27 september 1968 och som har preciserats i domstolens dom av den 30 november 1976 i mål 21/76 förstås så, att det endast avser den ort där en konkret skada inträffat vilken åsamkats personer eller saker, eller avses därmed även den ort där förmögenhetsskada har uppstått för käranden?"

9 För att svara på denna fråga bör man först erinra om att med avvikelse från den allmänna principen i artikel 2 första stycket i konventionen, det vill säga att

domstolarna i den konventionsstat där svaranden har sitt hemvist är behöriga, stadgas i artikel 5.3 i konventionen:

"Talan mot den som har hemvist i en konventionsstat kan väckas i en annan konventionsstat:

...

3. om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden, vid domstolen på den ort där skadan inträffade;

..."

10 Såsom domstolen vid flera tillfällen har framhållit (se de ovan nämnda domarna Bier, punkt 11, och Dumez France och Tracoba, punkt 17, och domstolens dom av den 7 mars 1995, Shevill m. fl., C-68/93, REG s. I-415, punkt 19), bygger denna regel om särskild behörighet — som käranden har möjlighet att välja — på att det finns en speciellt nära anknytning mellan en tvist och andra domstolar än den på den ort där svaranden har hemvist, vilken motiverar att dessa domstolar tillerkänns behörighet för att uppnå god rättskipning och ett ändamålsenligt förfarande.

11 I de ovan nämnda domarna Bier (punkterna 24 och 25) och Shevill m. fl. (punkt 20) har domstolen avgjort att om orten där den omständighet som kan medföra skadestånd utanför avtalsförhållanden inträffade och den ort där denna omständighet har medfört en skada inte är identiska, bör uttrycket "den ort där

skadan inträffade" i artikel 5.3 i konventionen förstås som om det på samma gång avser den ort där skadan uppkom och den ort där den skadevållande händelsen inträffat, så att talan alltefter kärandens val kan väckas mot svaranden vid domstolen på den ena eller den andra orten.

12 I dessa båda domar har domstolen ansett att den ort där den skadevållande händelsen inträffat, lika lite som den ort där skadan har förverkligats, kan utgöra en betydelsefull anknytning vad beträffar domstols behörighet. Domstolen har tillagt att valet av enbart den ort där den skadevållande händelsen har inträffat i ett ansenligt antal fall skulle leda till en sammanblandning av de huvudsakliga behörigheter som föreskrivs i artiklarna 2 och 5.3 i konventionen så att den sistnämnda bestämmelsen skulle förlora sin ändamålsenliga verkan.

13 Den valmöjlighet som erbjuds sökanden kan inte utsträckas längre än till särskilda omständigheter som motiverar den, för att inte den allmänna principen i artikel 2 första stycket i konventionen — att domstolarna i den konventionsstat inom vars territorium svaranden har hemvist är behöriga — skall bli meningslös och för att inte, förutom i fall som är uttryckligen föreskrivna, leda till att domstolen på sökandens hemvist tillerkänns behörighet. Denna behörighet förkastades i konventionen eftersom nationella bestämmelser, i vilka föreskrivs att sådana domstolar är behöriga i förhållande till svarande som har sitt hemvist inom en konventionsstats territorium enligt artikel 3.2, inte godtas.

14 Om det sålunda medges att begreppet "den ort där skadan inträffade" enligt artikel 5.3 i konventionen kan avse både den ort där skadan uppkom och den ort där den skadevållande händelsen inträffat, kan detta begrepp likväl inte tolkas extensivt i sådan utsträckning att det skulle omfatta varje ort där man kan märka de skadliga följderna av en omständighet som redan har förorsakat en skada som faktiskt uppkom på en annan ort.

15 Följaktligen kan inte detta begrepp tolkas så att det omfattar den ort där den som drabbats påstår att han lidit en förmögenhetsskada som en följd av en omedelbar skada, vilken har uppkommit och drabbat denne i en annan konventionsstat, såsom är fallet i målet inför den nationella domstolen.

16 Tysklands regering har emellertid hävdat att domstolen i sin tolkning av artikel 5.3 i konventionen bör beakta den tillämpliga nationella rätten beträffande utomobligatoriskt ansvar. Om det enligt denna rätt är ett villkor för ansvar att det skett ett konkret angrepp på tillgångar eller rättigheter (särskilt artikel 823.1 i Bürgerliches Gesetzbuch) skulle "den ort där skadan inträffade", avse både den ort där ett sådant angrepp skett och den ort där den skadevållande händelsen inträffat. Om däremot enligt den nationella rätten skadeståndet inte är beroende av att det skett ett konkret angrepp på tillgångar eller rättigheter (särskilt artikel 1382 i den franska civillagen och artikel 2043 i den italienska civillagen), skulle den drabbade kunna välja mellan den ort där den skadevållande händelsen inträffat och den där hans förmögenhet skadats.

17 Enligt samma regering leder inte denna tolkning till att fler domstolar blir behöriga och inte till att det alltid är så att domstolen på orten för förmögenhetsskadan sammanfaller med den där sökanden har hemvist. Dessutom gör den det inte möjligt för den drabbade att bestämma vilken domstol som är behörig genom att flytta sin förmögenhet, eftersom det är den ort där förmögenheten fanns när ersättningsskyldigheten uppkom som skall beaktas. Slutligen är fördelen med denna tolkning att vissa nationella rättssystem inte favoriseras i förhållande till andra.

18 Avsikten med konventionen har emellertid inte varit att knyta reglerna om territoriell behörighet till de nationella bestämmelser som gäller villkoren för utomobligatoriskt ansvar. Dessa villkor återverkar inte nödvändigtvis på medlemsstater-

nas lösningar beträffande deras domstolars territoriella behörighet, eftersom andra överväganden ligger till grund för denna behörighet.

19 Den tolkning av artikel 5.3 i konventionen i förhållande till de tillämpliga reglerna för utomobligatoriskt ansvar som Tysklands regering föreslår är alltså ogrundad. Tolkningen är dessutom oförenlig med konventionens ändamål, vilket är att ange bestämda och förutsägbara behörigheter (se domstolens domar av den 15 januari 1985, Rösler, 241/83, Rec. s. 99, punkt 23, och av den 17 juni 1992, Handte, C-26/91, Rec. s. I-3967, punkt 19). Bestämningen av vilken domstol som är behörig skulle då bero på osäkra omständigheter, såsom den ort där den skadelidandes förmögenhet drabbats av på varandra följande skador och de tillämpliga reglerna för utomobligatoriskt ansvar.

20 Vad slutligen beträffar argumentet att det är den tidpunkt då ersättningsskyldigheten uppkom som avgör på vilken ort förmögenheten anses finnas, bör anmärkas att den föreslagna tolkningen skulle kunna ge behörighet till en domstol utan någon anknytning till tvisteföremålet, även om det är denna anknytning som motiverar den särskilda behörigheten enligt artikel 5.3 i konventionen. Det skulle kunna bli så att de kostnader som uppkommit och den vinst som uteblivit på grund av den omedelbara skadan kom att fastställas på en annan ort och att följaktligen en sådan domstol skulle vara helt olämplig ur bevisprövningssynpunkt.

21 Den fråga som ställts i begäran om förhandsavgörande skall alltså besvaras så att begreppet "den ort där skadan inträffade" i artikel 5.3 i konventionen av den

27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område skall tolkas så att det inte avser den ort där den skadelidande påstår sig ha lidit en förmögenhetsskada som följd av en omedelbar skada som uppkommit och drabbat en person i en annan konventionsstat.

Rättegångskostnader

22 De kostnader som har förorsakats Förenade konungarikets och Tysklands regeringar samt Europeiska gemenskapernas kommission, som har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

— angående den fråga som genom beslut av den 21 januari 1993 förts vidare av den italienska Corte suprema di cassazione — följande dom:

Begreppet "den ort där skadan inträffade" i artikel 5.3 i konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område skall tolkas så att det inte avser den ort där den som

drabbats påstår sig ha lidit en förmögenhetsskada som följd av en omedelbar skada som uppkommit och drabbat denne i en annan konventionsstat.

Rodríguez Iglesias Schockweiler Kapteyn Jann

Mancini Kakouris Moitinho de Almeida Puissochet

Hirsch Ragnemalm Sevón

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 19 september 1995.

R. Grass

Justitiesekreterare

G.C. Rodríguez Iglesias

Ordförande